

VETERINÁRNÍ ASPEKTY CHOVU PRASAT

Šatrán, P.

Státní veterinární správa ČR, Praha

Cílem chovu prasat je především produkce vepřového masa. Jako každá ekonomická aktivita má i tato činnost své zákonitosti a protože se jedná o podnikatelskou činnost, jejím hlavním cílem je zisk. A zisku nelze docílit bez zdravého chovu.

Zdravotní problematika v chovech prasat je velice různorodou oblastí jejíž jednotlivé prvky se vzájemně prolínají. Proto nelze zdraví v chovech prasat řešit bez širších souvislostí a bez ohledu na vzájemné interakce. Obecně lze zdraví v chovu z pohledu veterinární činnosti chápat ze třech úhlů. Prvním je samozřejmě zajištění zdraví a pohody zvířat, druhým úhlem pohledu musí být zajištění zdravotní nezávadnosti potravin a třetí neméně důležitým aspektem zdravotní péče v chovech prasat musí být ochrana zdraví lidí před nákazami přenosnými ze zvířat na člověka, tzv. zoonózami. Ve svém krátkém sdělení bych se rád zamyslel nad tím jak je zdravotní péče na jednotlivých úrovních prováděna a jak je to s její efektivitou a kde jsou případně slabá místa.

Pokud se týká vlastního zdraví zvířat, za to je dle Veterinárního zákona 166/1999 Sb. v platném znění, zodpovědný chovatel. Aby chovatel dosáhl dobrého zdravotního stavu v chovu zvířat musí úzce spolupracovat s veterinární službou a to jak na úrovni soukromých veterinárních lékařů tak i na úrovni veterinárních inspektorů příslušné krajské veterinární správy.

Nejprve bych se rád zaměřil do vlastních řad a zamyslel se nad státní veterinární službou. Její úkol je především ochrana chovů a potažmo celého území před vznikem a šířením nákaz, které způsobují obrovské ekonomické ztráty v chovech a ve svém důsledku ohrožují obchod a možnost uplatnění produktů. Tyto nákazy jsou vyjmenované v již zmíněném Veterinárním zákoně a pro naše podmínky jsou v současnosti nejaktuálnější Klasický mor prasat

(KMP) a Aujeszkyho choroba. Vzhledem k těmto dvěma velice závažným nákazám můžeme konstatovat, že nákazová situace byla klidná a nezaznamenal významné změny. Přesto ale stále máme signály o tom, že tyto nákazy jsou reálným nebezpečím. U KMP bylo poslední ohnisko u domácích prasat bylo zaznamenáno v roce 1997. O dva roky později v roce 1999 byl zaznamenán poslední virologicky potvrzený případ u divočáka. Nicméně o tom, že v populaci divočáků stále koluje virus KMP svědčí pozitivní sérologické nálezy v rámci monitoringu u divočáků, který se v rámci ČR provádí. Sérologický nález, bez potvrzení přítomnosti viru znamená, že se zvíře během života s virem setkalo a vytvořilo si protilátky. V roce 2004 jsme zaznamenali celkem 11 sérologicky pozitivních divočáků. Tyto nálezy byly v okresech Jindřichův Hradec, Břeclav, Hodonín, Vyškov, Uherské Hradiště a Rychnov n. Kněžnou.

Pokud se týká Aujeszkyho choroby je nutno připomenout, že ČR je prostá Aujeszkyho choroby a dokonce v rámci EU získala dodatečné garance, které může uplatňovat při ochraně svého státního území. Nicméně u této nákazy se v loňském roce naplno ukázala nebezpečí která číhají v podobě podcenění veterinárně hygienických pravidel pro chov. Obdobně jako u KMP tak i u Aujeszkyho choroby nečíhá nebezpečí této nákazy pouze za hranicemi státu, ale může být za každým plotem kolem kterého chodí divočáci. Příkladem je právě poslední případ Aujeszkyho choroby, který se vyskytl v malochovu ve Středočeském kraji. Zdrojem infekce zde byl divočák, kterého si chovatel vykolil na dvorku na který měla přístup jeho domácí prasata. Naštěstí se podařilo zachytit tento případ včas a nedošlo k přenosu infekce do dalšího chovu. Rád bych zde v souvislosti s tímto případem apeloval na všechny zainteresované, aby dodržovali základní veterinárně hygienická pravidla a to nejen ve velkochovech, ale i v malochovech.

Další významnou a velkou skupinou nákaz jsou tzv. chovatelsky významné nákazy, které státní veterinární správa přímo neřeší a nemonitoruje. Tyto nákazy přímo neovlivňují obchodování a nespádají pod ohlašovací povinnost. Nicméně pro chovatele představují v současnosti hlavní problém v oblasti zdraví a významně ovlivňují užitkovost a ekonomiku chovu. Jedná se především o nákazy virové a bakteriální etiologie, které postihují nejčastěji trávicí nebo respirační ústrojí. V našich covech se můžeme nejčastěji setkat s dyzentérií, PRRS, Cirkovirózou, Edémovou chorobou, enzootickou pneumónií, aktinobacilovou pleuropneumonií, sípavkou a řadou dalších nákaz jejichž přehled není cílem tohoto sdělení. Řešení těchto problémů závisí především na chovatelích a praktických veterinárních lékařích. Tyto nákazy výrazně ovlivňují dodavatelsko-odběratelské vztahy mezi jednotlivými chovy a proto řešení těchto problémů není možné bez vzájemné spolupráce. Zde je místo

především pro působení chovatelských svazů, které by se ve vlastním zájmu měly podílet na vytváření zdravotní politiky chovu a stanovovat si ve spolupráci s veterinární službou vlastní zdravotní programy. V tomto směru se již začínají objevovat první smělé vlaštovky. Český svaz chovatelů prasat v současné době zahajuje zdravotní program ve šlechtitelských chovech. Tento program je zaměřen na sípavku, enzootickou pneumónii, dyzentérii a aktinobacilovou pleuropneumonii. Můžeme se setkat s různými názory a s různými přístupy k tomuto programu. Někdo jej chválí a jiný zatracuje. A není se čemu divit. Zdravotní program není zadarmo a proto je dobře že se o něm hodně diskutuje a jsou různé názory. Můžeme se lišit v názorech na nákazy zařazené do tohoto programu, na diagnostické metody, či na počty vyšetření. Ale nelze zpochybnit správnost myšlenky provádět jednotný zdravotní program ve všech chovech a správně nastavený směr na plemenné chovy, které jsou zdrojem užitkových zvířat. Pokud nebudeme mít zdravý tento „vrchol pyramidy“, nemůžeme očekávat, že se nám podaří vyřešit zdravotní problémy v užitkových chovech. Jednotnost programu zajišťuje, že získané výsledky budou srovnatelné a transparentní pro všechny ostatní účastníky programu. V této oblasti čeká ještě spousta práce pro chovatele, svazy a veterinární službu. Ale v současnosti je to vzhledem k organizaci veterinární služby a chovatelů jediná možná cesta k získání přehledu o zdravotní situaci a následně ke správnému směřování preventivních a ozdravných akcí. O správnosti této cesty svědčí zahraniční zkušenosti z chovatelsky vyspělých zemí jako např. Dánsko, Německo, kde takováto organizace již přinesla kýžené ovoce. Bohužel se jedná o dlouhodobý projekt, který se bude vyvíjet a nepřinese výsledky okamžitě a navíc se do něj budou muset investovat i finanční prostředky. Ale jsem si jistý, že to je jediná správná cesta jak zajistit zdraví chovů a dosáhnout vyšší užitkovosti a lepší obchodovatelnosti.

Třetí úroveň veterinární péče v chovech je ochrana obyvatel před nemocemi přenosnými ze zvířat na člověka tzv. zoonózami. Tato oblast je jednou z hlavních oblastí působnosti státní veterinární správy a jedná se především o ochranu potravního řetězce před kontaminací těmito původci. Zde je situace poměrně dobře konsolidována a nehrozí bezprostřední riziko ohrožení zdraví lidí. Zde by možná stálo za zmínku, že v loňském roce nebyla zachycena Trichinelóza a to ani u divočáků. Vyšetření na trichinelózu je již standardním vyšetřením a v nejbližší době není důvod uvažovat o změnách v této oblasti. Změny nás spíše čekají v oblasti zoonóz, které byly v chovech doposud mimo oficiální monitorovací systém. Jedná se především o problematiku salmonelóz. Současná evropská legislativa, konkrétně Nařízení evropské Rady a Parlamentu č. 2160/2003/ES stanovuje podmínky zavedení koordinovaného monitorovacího programu na výskyt invazivních sérotypů *Salmonella* spp. Toto

nařízení předpokládá bakteriologické vyšetření jatečných prasat a sérologické vyšetření plemenných prasat. Přestože zavedení těchto programů se předpokládá až za několik let, je nutné se již nyní zamyslet nad situací v našich chovech a postupně začít zavádět program, který by umožnil připravit se na tento celoevropský program tak, aby jeho zavedení nepředstavovalo pro naše chovy zbytečné komplikace. A protože máme ještě poměrně dost času, věřím, že se státní veterinární správě ve spolupráci s chovatelským svazem podaří najít akceptovatelné řešení. Je zbytečné diskutovat o tom, zda tento program provádět, či neprovádět, protože na jeho provádění je vázána deklarovatelnost o bezpečnosti potravin a možnost obchodovat na intrakomunitárním trhu.

Závěrem bych chtěl říct že jak před veterinární službou, tak i před chovateli stojí v oblasti zdraví chovu nemalé úkoly. Pro státní veterinární službu to je především udržení dobré nakažové situace u nebezpečných nákaz a postupné zavedení monitorovacího programu na salmonely. Pro chovatelský svaz a chovatele je to především spuštění zdravotního programu a jeho dodržování. Samozřejmě že veterinární služba je připravena odborně tento zdravotní program chovatelů podpořit. Společným cílem chovatelů a veterinářů je zdravý a rentabilní chov prasat a věřím, že pokud bude úzká spolupráce mezi chovateli a veterináři, máme prostředky k tomu abychom našli společnou cestu k řešení problémů v této oblasti.

Kontaktní adresa:

Státní veterinární správa ČR
Odbor ochrany zdraví a pohody zvířat
Slezská 7
120 56 Praha 2

e-mail: epiz@svscr.cz
<http://www.svscr.cz>

[illegible]

This image shows a blank sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.